

נחלת ה' גליון 45 - חג הסוכות תשע"ח

נחלת ה'

נחלת ה' דא ארץ החיים, והכי קרא לה דוד מלכא לארץ ישראל דאיהי ארץ החיים – נחלת ה' (זוה"ק וילא קטו, א).

גליון תורני בעניני ארץ הקודש נחלת ה' – גליון 45 סוכות תשע"ה

דבר העורך

יום הכיפורים וחג הסוכות שבא בעקבותיו סובבים והולכים על המשא ומתן בין משה רבינו והקב"ה בפרשת כי תשא בפרשה שאותה אנחנו קוראים בשבת חל המועד סוכות, וכפי שמתבאר מדברי הגר"א (נפספו אלמא אליהו פקשח ני תשא ונפיקונו לסיך השייטא, טז).
לאחר חטא העגל הקב"ה אמר למשה רבינו "לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים אל הארץ... ושלחתי לפניך מלאך... כי לא אעלה בקרבך" (שמות לג, א-ג), ובאותו זמן הסתלקו ענני הכבוד מִישראל [שענינם השראת השכינה - השורה בענן].
לאחר מכן אמר משה רבינו "ראה אתה אומר אלי העל את העם הזה וכו'". משה רבינו ביקש מהקב"ה שילך הוא עם ישראל ולא המלאך ינהיג אותו, ולאחר שסלח הקב"ה ביום כיפור לעם ישראל הוא נענה לבקשתו ואמר "פני ילכו והניחותי לך".
לאחר מכן ישנה פרשה נוספת ולאחריה מופיעה שוב הבקשה "אם נא מצאתי חן בעיניך ילך נא ה' בקרבנו כי עם קשה עורף הוא וכו'", ולכאורה תמוה הרי כבר קודם לכן ביקש משה את הדבר הזה וכבר נענה לו הקב"ה ואמר "פני ילכו והניחותי לך" ומדוע עכשיו הוא צריך לבקש שוב את אותה בקשה? (ועיניו בפסוקי"ה מה שפירא).
ומבאר הגר"א שפירא ביקש משה רבינו בקשה גדולה יותר, שכן גם קודם לכן, כשהלך הקב"ה עם ישראל היה זה ע"י מלאך, עליו נאמר בפרשת משפטים "הנני שולח מלאך... כי שמי בקרבך" - "כי ידוע כי כבודו שורה בקרב המלאך או ישראל" [ולא כפירוש"י בפרשת משפטים שפירא שהוא אותו מלאך שעלי נאמר ושלחתי לפניך מלאך כי לא אעלה בקרבך], וכאן ביקש משה רבינו יותר מן - שהקב"ה בעצמו ילך בקרבנו, בלא מלאך, וששכנינו תשרה בקרבנו במקום שריית המלאך.
ועל כך נענה הקב"ה ואמר "הנה אנכי כרת ברית נגד כל עמך אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ ובכל הגוים" - "זוה הגדולה והטובה אשר אין אחריה ולא היתה כזאת, שנאמר "אשר עין בעין כו'", ועל זה אנחנו מצפים "כי עין בעין יראו וכו'" (יעקב נב, ח). והם היו הענני כבוד שחזרו ביום ט"ז תשרי, כאשר התחילו לבנות את המשכן, ולזכר ענני כבוד אלו נצטיינו לחוגנו את חג הסוכות.

וכך בכל שנה חוזר על עצמו הדבר הזה, שהקב"ה מוחל לעם ישראל ביום הכיפורים, ולאחר מכן, לאחר הריצוי, מגיעים ענני הכבוד של חג הסוכות. (ועיניו בענין זה בגליון 5 ובגליון 17).

ובכך מבואר היטב הקשר בין א"י לחג הסוכות - אותו אנחנו רואים בפסוק "ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון", משום שבאמת שניהם ענין אחד - השראת השכינה בישראל, וכמו שכותב הרשב"א (חיוטוי לגזות עניתי י, א): "וכבר ידעת שא"י נחלת ה' יתברך... וע"כ ניתנה לעם בחר בו לנחלה לו ואחר שהוא נחלתו יתברך לא מסר הארץ והעם למזל או לשר משרי מעלה אשר חלק ה' אותם לכל העמים, כי חלק ה' עמו והוא אלקי הארץ... והוא שאמר משה ע"ה בבקשתו ובמה יודע איהם כי מצאתי חן בעיניך הלא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה".
וכמו שבימי הסוכות, הריצוי של הקב"ה מתבטא בכך שהוא בא לשרות בעם ישראל, כך גם בענין א"י אהבת ה' אלינו מתבטאת במה שהוא נתן לנו את א"י - מקום השראת שכינתו, וכמו שאומר הנביא מלאכי "אהבתי אתכם אמר ה'. ואהב את יעקב. ואת עשו שנאתי ואשים את הריו שממה ואת נחלתו לתנות מדבר".
ופירש"י ואוהב את יעקב - לתת לו את ארץ חמדה צבי צבאות גוים (וימיה ג) ארץ שצבינו כל צבאות העולם בה". (וראה מקורות נוספים בגליון 4).

בימים אלו שבוודאי מחויב כל אחד ואחד להודות להקב"ה על אשר בחר בנו מכל העמים והראה את רצונו בנו, רציונו גם לנו בבמה זו להודות לה' על הארת פניו במעשינו והסייעתא דשמיא העצומה המלווה גליון זה מתחילת צאתו, ואשר היא זו שנותנת לנו את הכח המשקיף ולהתמיד בהוצאת הגליונות - שבהארת פניו של הקב"ה אלינו אנחנו יכולים לראות כי אכן אמינו לרצון לפני אדון כל.
אחד הקוראים הקבועים של הגליון התבטא באזנינו שכאשר הוא ראה את הגליון הראשון הוא חשב שגליון כזה שמדבר על נושא אחד לא יוכל להחזיק מעמד יותר ממכה חודשים, ואכן גם אנו בתחילת הדרך לא ידענו כיצד יתפתחו הדברים, האם נצליח להוציא בקביעות את הגליונות, והאם ימצא חן בעיני הציבור, אך בעידודו הרב של תלמיד חכם גדול, החלטנו לנסות ליצור על עצמנו את המלאכה.
אמנם לא שיערונו את הסייעתא דשמיא המופלאה שתלווה את הגליון מיום צאתו לאור עולם, לא פיללנו שנצליח להוציא את הגליון בקביעות אף בימי חג ושמחות, ואף כאשר באופן טבעי היה נראה שהוצאת הגליון בזמן לא תתאפשר שחמת עיננו מעיכובים שונים, תמיד בסופו של דבר הוא זכה לעלות בזמנו על שולחן מלכים, מאן מלכי רונג, ובי"ה בסייעתא דשמיא גליון נחלת ה' מצליח ואף עושה פרי, כאשר רבים רבים מבני התורה, וביניהם תלמידי חכמים גדולים ויושבי על מדן, הביעו את שמחתם בו, ואף זכינו שישנם גדולי תורה ממש מגדולי התלמידי חכמים בדורנו, אשר הביעו בפנינו לא אחת עד כמה הגליון מצא חן בעיניהם באופן מיוחד. רבים מבני התורה אף מעידים בפנינו על התועלת הגדולה שיצאה להם מהגליונות, שבזכותם התחדדה להם ההבנה במעלתה וקדושתה של ארץ הקודש, כאשר אנחנו,

שזכינו לשבת באהלה של תורה, אלו שצריכים להבין את החשיבות הגדולה שנותנת התורה לכך שארץ הקודש תתיישב יותר ויותר ע"י עם ישראל.
באחד המכתבים שנשלחו לאחרונה למערכת, כותב תלמיד חכם חשוב שליט"א, העומד לימין נחלת ה' מיום היוסדו, בעצה ותושיה - "ב"ה אנו עומדים כבר אחר 44 גליונות של נחלת ה', מי מילל ומי פילל להגיע למספר שכזה. את חטאי אני מזכיר שבתחילה עלו בי מחשבות שהעלון יחזיק אולי מספר חודשים, אך כבר עברו כמעט 7 שנים, בהם דבר ה' נשמע ברמה, בהירות, בעומק, בחכמה ובתבונה. והעלון הזה נושא פרות ופרי פירות.
ואין ספק שכל עלון שיוצא, פועל לריצוי עצום ולהתעצמות מאוויו כביכול לשוב לעמו ולנחלתו. זוהי איתערותא דלתתא מאין כמוהו.
ובטוח אני בלא כל ספק, שכשנזכה במהרה לתחיית המתים ניווכח כיצד רבותינו הגר"א והרמח"ל, יחד עם כל חבורתא קדישתא של תלמידי הגר"א מצוקי הארץ מייסדי היישוב, נגישים אליכם ומרעפים חבת קדשם בפה מלא.
הנני חותם במילים "חזקו ואמצו"!!! אלו המילים שמשנה רבינו חזר ואמר ליהושע לפני התפקיד האדיר של כיבוש הארץ. כי אכן הפעולות למען ארץ ה' זקוקות לחיזוק ואימוץ נגד המפריעים הטבעיים הצצים בנושא קדוש ונשגב זה. כי בוודאי הס"א לא מוכן להשלים עם החיבור של כנס"י וקב"ה במקום החיבור, בארצו בעירו ובביתו.
תפילתי וברכתי מעמקי לבב שהקב"ה יוסיף חזק לחזקכם, ויוסיפו עוד לפזץ מעינותיכם המתוקים המשמשים כמים חיים על נפשם הצמאה של אוהבי ה' ונחלתו.
הכותב וחותרם... ידיד עוז ל"נחלת ה'".

הגר"א אליהו גוטמאכר זצ"ל מביא בחידושו (תניגה, ה, א, ח"א, עמוד קפה) ביאור על מה שאמרו (תניגה, ה, א): "זה המציא לו מעות לעני בשעת דוחקו. היינו שהוצרך להמציא לעני אחר בשעת דחוקו - בשעה שהוא עצמו נמצא בדחוק...", בתוך הדברים הוא מספר כי "בכתבי זאת בא עני לבקש ממני צדקה ואמר, איתא בגמ' ממציא לעני בשעת דחוקו הוא דבר גדול, והוא עתה בדוחק, בשמעתני זאת אמרתי א"ע"פ שאין נחישו יש סימן, תתה"ל דברי אמיתים הם, ומן השמים נשלח זאת".
סייעתא דשמיא מעין זו מלווה את הגליון כמעט מידי יום ביובו.
בגליון 35 שיוצא לאור בערש"ק שמות כ"ב טבת תשע"ז - שהקדשנו לנושא של "זהו מלכיה אומניין" הרחבנו בדברי הגר"א (הוצא נפספס "מעייני השופט") שאם הגויים יעזרו לישראל להתיישב בא"י הם ינצלו ממלחמת גוג ומגוג, השיקולים של הכותב בכתובת המאמר לא היו הבחירות שהתקיימו באותה עת בארה"ב, שהוא בקושי ידע על קיומן, אך הנה משמים סובבו שבדיוק באותו יום בו עלה לשלטון בארה"ב אדם שמצהיר כי הוא מעוניין לסייע לישראל להתיישב בארצו, יצא גליון שבו נתבאר ברחבה כי אם אמת גוי יסייע לעם ישראל, הוא יזכה להיות בבחינת והיו מלכים אומניין ולהנצל ממלחמת גוג ומגוג. [ובמיוחד בולטת ההשגחה במקרה הזה, שמשיקולים שונים הוחלט זמן רב לפני כן להקדים את הוצאת הגליון הנ"ל, וכך משמים סובבו כבר זמן רב את "צירוף המקרים" הזה].
בבוקר אחד כאשר עסקנו בדברי הרמב"ם ובמשמעות שיש שלמדים מדבריו שהוא פוסק כרבי יהודה שאסור לעלות מבבל לא"י, בדיוק בהשגחה פרטית הביא לנו אחד מיידינו העוסקים במלאכת הקודש [שלא ידע באיזה נושא אני עוסקת] את דברי הגר"א אברמסקי בספרו "ארץ ישראל" האומר שהרמב"ם לא פסק כר"י, וגם לדעת ר' יהודה מדובר רק על גלות בבל [גלות בית ראשון].
בגליון 34 שיוצא לקראת ימי החנוכה תשע"ז נכתב על מהות ימי החנוכה, שבהם משתמשים ברע עצמו, ומהפכים את החושך עצמו של יון - לאור, ושם נתבאר שהגת המיוחד הזה להפוך את הרע לטוב הוא במיוחד בארץ ישראל, שבה יש את הנהגת היחוד, ועפ"י נתבארו הפוסקים בזכריה המתנבאים על נצחון החשמונאים - שתולים את הנצחון של בני חשמונאי בכך שהם היו בא"י. מאחורי המאמר הזה גם עומדת סייעתא דשמיא מופלאה, כאשר מלכתחילה עסק כותב המאמר בסוגיא של ימי החנוכה וענין הנצחון של החשמונאים, בלא לקשר את זה לענין ארץ ישראל, כאשר באותו זמן הוא חשב האם יהיה אפשר לכתוב ענין זה בגליון נחלת ה', ובדיוק הגיע אליו בנו שחי' עם שאלה על אחד הספרים שעסק בו גם הוא באותה שעה, ושם צדו את עיניו דברים שנאמרו באותו ספר שעל פיהם התבאר הקשר המיוחד של הפיכת הרע לטוב - לארץ ישראל.
בהאנו כאן מספר דוגמאות ממועשים שבכל יום, הבאים להראות לנו כי כל קיומו של הגליון אינו אלא בסייעתא דשמיא מופלאה, ולא נצרכא אל הודאה להש"ת הטוב והמייטיב עם עמו, ואין ספק שכל זה בכותב הרבים - הקוראים את הגליון ואשר מעידים בפנינו רבות, על התועלת שיוצאת להם מן הדברים, ובוודאי שזכות הרבים מועילה שהקב"ה הוא זה שמכוין את צעדינו בכתובת הדברים. ובמהרה נזכה לראות באופן גלוי ומוחשי את רצונו של הקב"ה בעמו ישראל "כי עין בעין יראו בשוה ה' ציון".

בברכת התורה, העורך

ותרומת והנצחות: 08-9298425 הערות והארות בפקס: 1538-9298425 או במייל n613@okmail.co.il ניתן לקבל את העלון במייל הנ"ל.
ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס בבתי הכנסת או בנדרים פון טל' 037630585 קוד 835.
חשבונית: 03-6888823 מספר רשומה 692.

ותרומת והנצחות: 08-9298425 הערות והארות בפקס: 1538-9298425 או במייל n613@okmail.co.il ניתן לקבל את העלון במייל הנ"ל.
ניתן לתרום בעמדות נדרים פלוס בבתי הכנסת או בנדרים פון טל' 037630585 קוד 835.
חשבונית: 03-6888823 מספר רשומה 692.

מעניני הפרשה

פרשת בראשית
תרי"ג מצוות ושכר
מבוא

"שמני עצרת - כנגד ביאת הארץ" (ענין ביאור הארץ שיר השירים א, ז). וכמה מתאים שבשמני עצרת קוראים בפרשת "וזאת הברכה" - שעיקרה עוסקת בברכות משה על עניני "ארץ ישראל" (ענין כנגד אונקלוס ופינסי על הפרשה - וענין רמז"ן דכ"ס ג, ו. וספרוטו ג, א, ופסטרין בספר יהושע פרק א', שהוא הצווי ליהושע על כניסת ישראל לארץ ישראל, ועל כבושה בכבוש רבים).

ומיד מחברים סוף התורה לתחילתה, ומתחילים בפרשת בראשית, שהפסוק הראשון שבו - בא לחזקנו בענין "כיבוש ארץ ישראל". (עפ"י מאמר "שמני עצרת כנגד ביאת הארץ", מהג"ר מנשה יוסף הלוי מילר שליט"א, מחבר הספר: "ארץ ישראל - כיבושה וקדושה" - הוצ'ה בקובץ "תורה" ירושה לקדשו" עמוד תקמ"ט).

ה"מאמר על הפרשה" מוקדש הפעם לחמשת הפסוקים הראשונים בפרשת בראשית - הנקראים בשמחת תורה בעליית "חתן בראשית", והוא עוסק ברמזים הנלמדים מהפסוקים הנ"ל - רמזים ליסודות הכי עיקריים - שהם התכלית של כל התרי"ג מצוות והתורה כולה.

שני הפסוקים הראשונים "בראשית" - "והארץ" מרמזים על ה"ערלה" שהולבשה על ארץ ישראל - הלא הם הגויים שישבו בה, וכן על ה"ערלה" שהולבשה על עם ישראל, ע"י שגלו לבין האומות.

שני הפסוקים האמצעיים "ויאמר" - "וירא" מרמזים על כך שהקדושה מנצחת את טומאת הערלה, וישראל נפדים ומתקבצים מביני הגויים ומסירים מעליהם את ערלת הגלות, וכן ישראל מגרשים את הגויים מארץ ישראל מעליה את ערלת הגויים היושבים בה. ועי"ז מתגלה שכת השי"ת שולט על כח הס"א, ובוזה מתגלה "אור יחוד ה'", שהוא "אור פני השי"ת".

והפסוק האחרון חביב, מפרש את הפרי הנלקט מכל הנ"ל, שהוא "וְיָהִי עֶרְבָב וְיָהִי בֹקֵר יוֹם אֶחָד" - המרמז ל"ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" - יחוד ה' (אלו החיים" סס).

חילקנו את ה"מאמר על הפרשה" לג' פרקים. כאשר כל פרק מתחיל בראש כל עמוד - מג' העמודים הראשונים של הגליון. בחלק התחתון של העמודים הבאנו את דברי הזוה"ק בפרשת לך לך - המתבארים עפ"י היסודות שנתבארו בג' הפרקים.

בעמוד הרביעי של המאמר - הבאנו במסגרת מיוחדת את חמשת הפסוקים הראשונים של חומש בראשית, וביאורם בדרך הרמז עפ"י היסודות הנ"ל, שהוא טיפה מן הים - אותו הים שהוא תמצית "יערת הדבש" הנוטף מפירות האילן הקדוש, כי טוב ה' כי נעים, אשרי הגבר יחסה בו. אנו תפילה שתעבר עבודתנו לפני השי"ת. ותתקבל מילתא בקהל עדת ה'.

פרק א - שכר המצוות

בעבר. וכמש"כ הרמח"ל (תפילה כז):

"...פקרו האפיקורסים שהם אומרים שתי רשויות ה'ו, אבל תקון הכל ה'קה' לנו עֲזָרְתָּ מִצָּר' (תהלים ס"ג), שמתוך אותה הס"א עצמה תקון ינתן לנו, אז יודע שאין אלוה אלא אחד".

"יקר מכל האורות הוא היחוד"

וזהו שכתב הרמח"ל (יגני כמח"ל עמוד ס"ז): "תענוג הנשמות הוא בהשיג אורות, וכפי יוקר האורות כך הוא גודל התענוג. יקר מכל האורות הוא היחוד, וזה מה שרצה לגלות בפועל הא"ס ב"ה, לתת תענוג שלם לנשמות, ותענוגן בו לנצח נצחים".
וטעם הדבר ש"אור היחוד" יקר מכל האורות - הוא משום ששאר האורות הם "אור מעשי ידיו של ה'", ו"אור היחוד" - נחשב "אור פני ה' בעצמו", ולכן זה התענוג הכי גדול.

תמצית פרק א

עיקר שכר עבודת ה' - הוא "שבע שְׂמֵחוֹת אֶת פְּנֵיהֶ" - לראות פני השי"ת * ו"לראות פני ה'" היינו לראות מעלה בו * והמעלה היחידה שאנו יכולים לדעת עליו בבירור גמור - הוא יחודו * שהוא שולט על הרע ומשעבדו לטוב.
ולכן דוד אומר "וְאָרְצָה פְּנֵי אֱלֹהִים" - שאראה פני השכינה - כשתעשה את הדין באומות העולם" * שזהו נצחון ה' על הרע - וממילא זה "ראיית פני השי"ת".

עיקר השכר - לראות פני השי"ת

דוד המלך מתחטא לפני המקום ואומר: "תודיעני ארץ חיים שבע שְׂמֵחוֹת אֶת פְּנֵיהֶ נְעִמּוֹת בְּיַמִּינֶךָ נִצַּח" (תהלים טו, יא).

"צִמְצָמָה נִפְשֵׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל חַי מְתֵי אָבוֹא וְאָרְצָה פְּנֵי אֱלֹהִים" (תהלים מג, ג) - ומבארים חז"ל [בדרך "שאלה ותשובה" עם נפשו של דוד] - "ממה את צמאה? אמרה להם איני צמאה לא לאכול ולא לשתות, אני צמאה לראות פניך" - "לך אָמַר לְבִי בְּקִשׁוֹ פְּנֵי אֶת פְּנֵיהֶ ה' אֲבִקְשׁ" [אל מספר פְּנֵיהֶ מְנִי]". (שמוע טו"ז, תהלים מג, ג).

"ה' אֱלֹהִים צְבָאוֹת הַשִּׁיבֵנו הָאֵר פְּנֵיהֶ וְנִשְׁעָה" (תהלים ס, ט). - "אמר ר' יוחנן, אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אין לנו אלא הארת פניך". (מלכ"ש שמוע טו"ז תהלים

ז, ז).

"השלימות הוא, שיהיה האדם נהנה מהשגת כבודו בלי

שום מונע מפריד ומעכב, וכמש"כ 'אָז תִּתְעַנֵּג עַל ה' (יעשירי נח, יז), 'נִשְׁבְּו יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנֵיהֶ' (תהלים קמ, יז), שְׂבַע

שְׂמֵחוֹת אֶת פְּנֵיהֶ" (תהלים טו, יא). ואחרים כאלה רבים עד מאוד, הלא המה בכל

פינות דברי הנביאים והכתובים, גלויים לכל העמים, דרשו מעל ספר ה' וקראו".

(לדעת תנ"ט"ט סימן כז).

השכר הגדול ביותר - הוא לראות את פני ה'. והוא יותר שכר מכל האורות והתענוגים שהקב"ה ברא, וכמו שאמרו (זו"ק מטוע נה, ג. מתוונס): על הפסוק (שיר השירים ה, ז) "אם יתן איש את כל הון ביתו באֶהְבֶּה בוֹ יְבוּז לוֹ"

כלומר, גם "אם יתן איש - וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ - נא את כל האורות והתענוגים שהוא ברא לענג בהם את בריותיו, אמנם אם חלילה "אור פניו" לא יתקשר באהבה עם כנסת ישראל] - ..[ולא להתקשר עִמָּה, בוֹז יְבוּז לוֹ - כָּל אוֹתָם אוֹכְלוֹסִים וְכָל אוֹתָם מְחַנּוֹת שְׂלֵמָה לְאוֹתוֹ הוֹן יָקָר לְכָל האורות והתענוגים שהקב"ה הכין, שְׁהֵי אֵין רְצוֹן לְכָלֵם אֱלֹהִים בְּשַׁעַה שְׂמֵתִקְשֶׁרֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל עִם הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִתְעַטְרֶת עִמּוֹ".

גילוי יחוד ה' - הוא ראית פני השי"ת

והנה "ראיית פניו" - היינו, להשיג מעלה בעצמותו, אמנם רק מעלה אחת אנו יכולים להשיג בעצמותו, משום ש"כל שאר מעלות שלמותו הבלתי בעלת תכלית אינם מתבררים אצלנו כלל, שאין בנו כוח להשיג אותם. אבל יחודו, אדרבא, זה מתגלה ומתברר לנו בבירור גמור...". (לדעת תנ"ט"ט סימן כז). "וגדר

היחוד הוא שלילת הרע" (קס סימן ל"ח).

כלומר, שיש ס"א רעה - המתנגדת להקב"ה, וזה שגורם למינים לומר שיש שני רשויות ששולטים בעולם ח"ו. (קס סימן ל"ז).

אמנם בסופו של דבר נראה, איך הקב"ה שולט על הס"א שלטון מלא, ולא רק בתור "נצחון בסוף המלחמה" - שאז לכאורה היא הצליחה לפגום בשלטונו של הקב"ה ליזמן מה עד הנצחון, אלא מתברר, שמלכתחילה - כל פעולותיה הרעות שהיא פעלה מתוך כוונת רעות - היו הכנה לשמש את הטוב, ובוזה

יתברר לנו "שלטונו השלם" של הקב"ה, שלט"א לא היה שלטון כנגדו גם

"וְאָרְצָה פְּנֵי אֱלֹהִים" - כשתעשה את הדין באומות העולם" וכן רואים בפסוק שהוזכר לעיל - "צִמְצָמָה נִפְשֵׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל חַי מְתֵי אָבוֹא וְאָרְצָה פְּנֵי אֱלֹהִים" (תהלים מג, ג).

"וְאָרְצָה פְּנֵי אֱלֹהִים" - "כשהיינו עולין בשלשת פעמי רגלים ורואין פני השכינה"

"וְאָרְצָה פְּנֵי אֱלֹהִים" - "הקָרַב הַקָּץ, ותייחד אלהותך בעולמך"

"וְאָרְצָה פְּנֵי אֱלֹהִים" - "כשתעשה את הדין באומות העולם". (פסוקא רבתי פ"א).

"וְאָרְצָה פְּנֵי אֱלֹהִים" - שאנו "רואין פני השכינה" - הוא ע"י "גילוי היחוד - ותייחד אלהותך בעולמך".

ואיך מתגלה היחוד? "כשתעשה את הדין באומות העולם" - שהוא הכנעתם ושעבודם אל הקדושה. וכדאיתא בתיקוני זוהר (תכ"א, ק"ז ס"א): "דְּבִנְמָנָא דְּיִנְצַח בְּהַ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל אוֹמִין דְּעֵלְמָא - יתְקַיִים בְּהוֹן פִּי אֶז אֶהְפֹּף אֶל עַמִּים שְׂפָה בְרוּרָה לְקַרְא כְּלֵם בְּשׁוֹם ה' לְעִבְדוֹ שְׂכָם אֶחָד...".

ובזה יתקיים "וְאָרְצָה פְּנֵי אֱלֹהִים - שְׂבַע שְׂמֵחוֹת אֶת פְּנֵיהֶ".

"וכל שכר העולם הבא - להפך מרירא למתקא"

ולכן עיקר שכר העוה"ב - הוא לראות שהרע נהפך לטוב מכה שלימות שליטתו של הקב"ה, וכמש"כ הגר"א (ביאור היכלות פ"י פקויו נ"ב, כ"ג, ד"ה ועל):

"וכל שכר העולם הבא להפך מרירא למתקא... שזה סוד יצה"ר שנתן באדם לבסמא אותו שהוא "טוב מאוד", שטוב מתחלתו הוא "טוב", אבל הנעשה טוב מרע הוא "טוב מאוד". וכמו שאמרו (זו"ק) פרשת תצוה (ק"פ עמוד

א), ונהורא עמה שרא, מאן נהורא? דא נהורא דאתגלייא מגו חשוכא".

כלומר, כל האורות הם חוץ ממנו, והאור הבא מתוך החושך הוא בבחינת "ונהורא עמה שרא", אור שנחשב כחלק מעצמותו.

פרק ב - עבודת המצוות

א. "הָאֵל תָּמִים" - המעלה שאנחנו יודעים על עצמותו של הקב"ה - זה שהוא תמים, שלם, וממילא אין חסרון בשליטתו. ולהבין ולראות את זה - הוא עונג השכר.
ב. "תָּמִים דָּרְפוּ" - והאמצעי שעל ידו אנו רואים את שלימותו - הוא שאנו רואים שדרכיו תמימים, כלומר שהוא משליט את שלימות טובו על חסרון הרע של אחרים ומשלים אותם, וממילא "אִם דָּרְפוּ תָּמִים" - הוא על אצת פְּמָה וְכִמְהָ.
ג. "אֲמַרְתָּ ה' צְרוּפָה" - "לא נתנו המצוות אֶלָּא לְצַרְף בְּהֵן אֶת הַבְּרִיּוֹת" - האופן שבו אנו רואים שהוא משלים חסרונות של אחרים, הוא ע"י המצוות, שבא "נר ה'" - "נר מצוה" - ומתגבר על הרע שבגוף, ומשלים אותו.
א"כ זו תכלית כל המצוות - לראות את המעלה בעצמותו של הקב"ה - שהוא שלם.

"ומְבַשְׂרֵי" - מיחוד ה' שמתגלה בברית מילה - "אֶתְהָה אֱלוֹהִים"

ועפ"י ז' בנין מה שאמרו (זוהר כ"ד, ק"ז, א, מתווסף):

ומְבַשְׂרֵי אֶתְהָה אֱלוֹהִים. (אויב יטו...) מְבַשְׂרֵי מְבַשְׁל [כלומר, ה"ברית מילה" בבשר האדם, וכמש"כ] [הַיְהִי תְהָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם]. (נכלאשית יז). שְׂשֻׁנֵינוּ, בְּכָל זְמַן שְׂשֻׁנֵשׁ אֶדָם בְּרִשָּׁם הַקְדוּשׁ שֶׁל הָאוֹת הַזֶּה - מְמַנּוּ רוּאָה אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, מְמַנּוּ מְמַשׁ.
כלומר, המצוה הראשונה של יהודי - אשר היא מצות מילה - מְרַאָה באופן מיוחד את התוכן של כל המצוות שהוא יקיים בכל ימי חייו, שבאה מצות מילה שהיא "נר ה'" - ומתגברת על הערלה שמסמלת את הסט"א, ומתקנת אותו. ועל זה אומר הכתוב "ומְבַשְׂרֵי" - ממה שהרע שבבשרי נתקן ונהפך לטוב מכח המצוה - "אֶתְהָה אֱלוֹהִים" - עי"ז אני רואה את גילוי יחוד ה', שזה נקרא "לראות את פני השי"ת". - "מְמַנּוּ רוּאָה אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, מְמַנּוּ מְמַשׁ".
וכן כל המצוות בבחינה זו - כי כל המצוות הם בבחינת "ברית מילה" - "לְצַרְף בְּהֵן אֶת הַבְּרִיּוֹת". [ועיין תחומא (תוליע ס): "למה אינו יוצא מהול, לפי שלא נתן הקב"ה את המצוות לישראל אלא לצרף אותם בהם, ולכן אמר דוד (תהלים יח) 'אֲמַרְתָּ ה' צְרוּפָה'"]

תוכן כל המצוות - להפוך חושך לאור

וזהו שאמרו בזה"ק (תקלמס ק"ז, ס"ז): יצא קול ממתבתא דרקינא, וכך אמר:

"מי מְכַסְּ שְׁהוּכְסִים חֲשֵׁד לְאוֹר, וְטוֹעֲמִים מֵר לְמַתּוּק - טָרָם בּוֹאֵם לְכָאֵן.. מי שְׂלֵא מְצַפֵּה לְזֶה בְּכָל יוֹם בְּאוֹתוֹ הַעוֹלָם - אֵין לוֹ פֶּאֵן חֶלְק". עיי"ש.
וביאר ה"מקדש מלך":

"דחשוכא מהפכין לנהורא. זה כלל גדול בעבודת ה', ורמוז בפסוק סור מרע ועשה טוב, ירצה, הרע תעשה אותו טוב" [כלומר, סור מהרע. ולא זו בלבד, אלא גם תעשה שהרע יתהפך לטוב].

וכתב הגר"א (חלוסי גלות נכטת ס"א, ב. כ"ד"ה ל"א ח"ב):

"שגם היצה"ר מסייע בצדיקים, ועיקר עבודתו [של הצדיק] - בו [ביצה"ר], כידוע".

הגר"א לא אומר שעיקר עבודת הצדיקים לנצח את היצה"ר, אלא עיקר עבודתם בו ובאמצעותו של היצה"ר, היצה"ר הוא ה"כלי עבודה ואומנות" של הצדיקים, שהופכים ומשעבדים אותו אל הקדושה. ועדמש"א (נכטת ס"א, ב): ואהבת את ה' אלהיך.. ביצר הרע" (ועיין זו"ק ס"א תוליע ס"א).

זהו התוכן של כל המצוות, להתגבר על הרע ולשעבדו לקדושה. - וביאורו עפ"י הנ"ל, שהשכר צריך להיות באותו ענין כמו העבודה, ולכן כמו שהשכר הוא "וכל שכר העולם הבא להפך מירא למתקא" - כך תוכן העבודה הוא "שְׁהוּכְסִים חֲשֵׁד לְאוֹר, וְטוֹעֲמִים מֵר לְמַתּוּק".

ביאור דברי הוזה"ק - בענין גלות אברהם למצרים

קרובה אלא לשם עובדי כוכבים, שנאמר (וימיו ט, כה) "כי קל הגוים ערלים וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עֲרֵלִי לָב".
כלומר, שורש הערלה הם הגוים, וכשישראל גלו ביניהם ובארצם - גם הם נעשו "ערלי לָב".
וכמש"כ רמ"ד וואלי (דכניס, מנסה תורה, עמוד ע"ט):
"בזמן הגלות, הערלה שולטת יותר מפני האויר הטמא של ארץ העמים. ואע"פ שישראל מזדוים בשמחה גדולה לכרות ערלת הבשר, הרי ערלת הלב עדיין במקומה עומדת. כענין שנאמר: כי כל הגוים ערלים וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל עֲרֵלִי לָב.
ולכן ממתנינים אל המוהל העליון שיסיר אותה מלבבותם.. ולכן הבטיחם הכתוב בסמוך: ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך. כי בכך יהיה דבקת שלם לישראל עם אביהם שבשמים".

זיכור אברהם מערלת הגלות - זיכתה אותו ש"חלק גורלו בקדוש ברוך הוא".

וזהו שאמר הוזה"ק:

"אם אֶבְרָם לא יָרַד לְמִצְרַיִם וְלֹא יָנִדְפָה שֵׁם בְּרֵאשׁוֹנָה - לא יִהְיֶה חֶלְק גּוֹרְלוֹ בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא".

תוכן עבודת ה' - לגלות יחוד ה'

ולאחר שראינו מה התוכן של השכר, נבא להבין מה התוכן של עבודת ה':

כתב הרמח"ל (קל"ח פת"מ, ז):

"הנה דרך העבודה הזאת [עבודת ה'] גם הוא צריך שיהיה על צד נאות, לא בדרך הזדמן. כי הנה פשוט, שכל מצוות שיהיה, כשיהיו מקוימות מבני אדם - הרי זה להן לזכות, ויקבלו עליהן שכר. אבל מחק החכמה הנשגבה של האדון ית"ש הוא - שתהיה העבודה - מציאות אחת נאה בכל חלקיו, בנוי בעומק עצה, שלא על דרך הזדמן והסכמה לבד, אלא שיהיה שורש אחד לכל הענין הזה". עיי"ש.

כלומר: יש אדם שעובד בענבים ומקבל בשכרו רמונים, או להיפוך - שאז אין קשר בין העבודה לשכר. אמנם עבודת ה', היא כמו אדם שעובד בענבים, וכשהענבים גדלו יפה כתוצאה מעבודתו - הוא מקבל את אותם ענבים בשכרו.

וזהו מש"כ (אויב לה, יח) "כי פעל אֶדָם יְשָׁלֵם לוֹ" - "ההוא עובדא ישלם לו" (זו"ק קח קע, ט). כלומר, שפעולת האדם, היא עצמה ג"כ התשלום לו.

וממילא, כמו שהשכר הוא "גילוי יחוד ה'" - כמו"כ גם התוכן של עבודת ה' צריך להיות "לגלות יחוד ה'", וכמו שממשיך הרמח"ל:

[ש]גם זה יהיה בכלל העבודה - גילוי היחוד עצמו, שבני אדם העובדים הם ימשיכוהו לגלותו, ולתקן כל החסרונות. ותראה מה יהיה שכרם - היחוד המתגלה, שיהיה נגלה אליהם - שישגיגוהו. וזאת היא ההטבה השלמה עצמה".

'נר מצוה' - שורף את הרע שבגוף האדם

והאופן שתוכן עבודת המצוות הוא "גילוי יחוד ה'" - היינו, שהקב"ה ברא את הגוף שיש בו פגמים וטומאה, וכנגד זה הקב"ה ברא את המצוות שהם "נרות" ששורפים את הטומאה שבו, וכמו שאמרו (תיקוני זוהר, תקולס שבעין, ק"ז, ק"ל, ב):

"צָרִיף הָאֶדָם לְבַעַר מְמַנּוּ מִכָּל אֶבְרָ וְאֶבְרָ - כָּל מְחַשְׁבוֹת רְעוּת וְהַרְהוּרִים רְעִים וּמְטוֹנָפִים, שְׁהָם מְצַד הַקְלִיפוֹת, וְצָרִיף לְשׂוֹרֵף לְאוֹתָם הַקְלִיפוֹת - עַל יְדֵי הַמְצוּוֹת הַשׁוֹרוֹת עַל כָּל אֶבְרָ וְאֶבְרָ [ע"י קיומם]. שְׁהָם נְרוֹת.. שְׂכַתוּב (מש"כ ו' כג) 'כי נר מצוה', 'נר ה' נשמת אדם' (ס"כ כ"ז), וְכֵה צָרִיף לְהִיָּת (ס"כ 'חופש כל חזרי בטן', ולבשר מהם שאור וְחִמְץ מוֹץ וְתָבֵן..)].

וכ"כ הרמח"ל ב"דעת תבונות" (סימן ק"ט):

"שאיין לך עבודה שאין מוספת תיקון בעולם מצד גילוי מיחודו ית', שהוא המעביר מה שמפריד בין הנבראים ובין הבורא ית'".

והטעם לכך - שמה שהמצוות שורפות את הרע שבאדם, הוא גילוי יחוד ה' - הוא משום שהכח של המצוה מגיע מאור הקב"ה, וממילא כשהמצוה מצליחה להתגבר על כח הרע, ולשעבדו לטוב - מתגלה לנגד עינינו יחוד ה', שהכח שבא מהקב"ה - מתגבר על הכח שבא מהסט"א.

השכר - "הָאֵל תָּמִים דָּרְפוּ", העבודה - "אֲמַרְתָּ ה' צְרוּפָה"

והדברים מבוארים במה שאמרו חז"ל (נכלאשית נכ"ה מה, ט):

"הָאֵל תָּמִים דָּרְפוּ אֲמַרְתָּ ה' צְרוּפָה מִגֵּן הוּא לְכָל הַחַסִּים בּוֹ" (תהלים יח"ל), אִם דָּרְפוּ תָּמִים, הוּא עַל אֲצַת פְּמָה וְכִמְהָ.
רב אָמַר לֹא נָתַנוּ הַמְצוּוֹת אֶלָּא לְצַרְף בְּהֵן אֶת הַבְּרִיּוֹת, וְכִי מָה אֵיכַפֶּת לִיָּה לְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְמִי שְׂשׁוּחַט מִן הַצִּנּוֹר אוֹ מִי שְׂשׁוּחַט מִן הַעֲרָף, הֵנּוּ לֹא נָתַנוּ הַמְצוּוֹת אֶלָּא לְצַרְף בְּהֵן אֶת הַבְּרִיּוֹת".

ולכאורה לא מובן הקשר בין כל חלקי הפסוק והמדרש שבהם. ולהנ"ל הענין מבואר באופן נפלא, ויש כאן ג' חלקים:

שליטת הגויים בישראל וארצם - גורם שיהיה חלקם בקוב"ה עצמו

וְהִי רָעַב בְּצָרָךְ וַיְרַד אֶבְרָם מִצְרַיִםה לְגוֹר שָׁם כִּי כָבַד הָרַעַב בְּצָרָךְ (נכלאשית יב, ז).
אָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל זֶה לְמַה הַנְּדוּמָן לְאַבְרָהָם. וְלָמָּה נְצַרְךָ [למה ה' זימן לאברהם לודת לגלות מצרים]?

כֹּאן רָאָה סוּד הַדָּבָר, אִם אֶבְרָם לֹא יָרַד לְמִצְרַיִם וְלֹא יָנִדְפָה שֵׁם בְּרֵאשׁוֹנָה - לא יִהְיֶה חֶלְק גּוֹרְלוֹ בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

כְּמוֹ כֵּן לְבָנָיו, שְׂשֻׁרְצָה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא לְעִשׂוֹת אוֹתָם עִם אֶתְדָה, עִם שְׁלָם, וְלִקְרָבָם אֱלֹוִי, אִם לֹא יָרַדוּ בְּרֵאשׁוֹנָה לְמִצְרַיִם וְלֹא יָנִדְפָכוּ שָׁם - לא יִהְיֶה עִם יְחִיד שְׁלוֹ.

כְּמוֹ כֵּן אִם לֹא נָתַנְהָ הָאֶרֶץ הַקְדוּשָׁה לְכַנְעַן בְּרֵאשׁוֹנָה וְיִשְׁלוּט בָּהּ - לא יִהְיֶה הָאֶרֶץ חֶלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא.

וְהַפֶּל סוּד אֶתְדָה (זוה"ק כ"ד, ק"ז, פ"ג, א. מתווסף).

ערלת הגלות - מקבילה לערלת האדם

ונפתח לבאר את החלק הראשון:

המקביל של הערלה שבאדם מלידתו - היא הערלה שבישראל מהגלות. שהרע שבגויים שהוא ערלה - נתערב בעם ישראל, וכמו ששינונו במשנה (מכילס ל"א, ב): "שאיין הערלה

פרק ג – כיבוש ארץ ישראל

והדבר יתבאר עפ"י מה שאמרנו לגבי מילה (בכלאשית רבה טו, ט):

"המול ימול וכאילו כתב 'המול ימול' – מפאן למוהל שיהא מהול".

כלומר, כאשר מוהל מל את התינוק, זה לא רק פעולה גשמית שחותך את ערלתו, אשר על פי זה – לא משנה מי מל.

אלא במקביל לפעולה הגשמית – יש גם פעולה רוחנית, שקדושת "אור היחוד" ששורה על המוהל [משום שקדושת מצות "ברית מילה" ניצחה את טומאת הערלה ששרתה עליו] – מתגברת על טומאת הערלה שבתינוק ומכריחה אותו. וממילא יוצא, שכמו שגר מדליק נר, כך "אור היחוד" שדולק על המוהל – מדליק "אור היחוד" על התינוק. ולכן דווקא "המול ימול".

ונוסיף להתבונן במקרה הנ"ל: אם לדוגמא, יהודי מן השורה מל תינוק כמו "משה רבינו", הרי ש"נר היחוד" שדולק על המוהל – מדליק "אבוקת היחוד" על התינוק.

ומעתה מבואר כיצד "נר היחוד" ששורה על ישראל – מדליק את "אבוקת היחוד" על ארץ ישראל. כי "נר היחוד" ששורה על ישראל מחמת ה"ברית מילה" ומצוותיהם – נעשה "מוהל" ומכרית את טומאת ערלת הארץ, שהם הכנענים, ואז מתגלה "אבוקת היחוד" על ארץ ישראל מצד שהיא "גוף השכינה". וכן, ל"ש" צדיקים דומין בפני שכינה – כנר בפני האבוקה".

וזוהו שאומרים חז"ל (בכלאשית רבה טו, ט):

"אם מקנמין פניך את המילה – הן נכנסים לארץ, ואם לאו – אין נכנסים לארץ".

וכל המצוות בבחינת מילה – אמרת ה' צרופה וכן ל"ו".

נראה כל נכונה את פני האדון ה' – פי אורי'ש גוים מפניך ובה מתבאר נפלא הכתוב (שמות לו, כג) "ש'לש פעמים בשנה יראה כל נכונה את פני האדון ה' אלהי ישראל". והכתוב הוא "יִרְאֶה" "דמשמע שהאדם רואה את השכינה" (מגניג ג, ט. ופיכ"ט ד"ה 'יִרְאֶה כתיב').

וכתנאי לראיית פני השכינה – אמרת התורה "יִרְאֶה כל נכונה", וביארו בזוה"ק משפטים (קכ"ג, ט): "נכונה, מפאן

שנינו, כל בן ישראל שגמול, צריך להראות לפני המלך הקדוש".

כאן כתוב היסוד שנלמד לעיל מהכתוב "ומפשיי אֶתְהָ אֶלֹהִים": שדרך ה"ברית מילה" – זוכים לראות את אור היחוד.

אמנם ממשיך הכתוב, שעיקר ה"יִרְאֶה כל נכונה את פני האדון ה' אלהי ישראל" – הוא "פי אורי'ש גוים מפניך". (ספ פסוק כז). – כלומר, ראיית השכינה שבאה דרך ה"נכונה" – הברית מילה, הוא רק "נר היחוד", והוא רק הכנה לראיית השכינה שבאה דרך ה"פי אורי'ש גוים מפניך"., שהוא ראיית "אבוקת היחוד" בארץ ישראל גוף השכינה.¹¹

1. וזוהו שגם יהודים רשעים ידורו בא"י, ובהערה שם. אלא ששלימות הגאולה בדרגה ד"גאולת בן דוד" תהיה דווקא כשכל עם ישראל יהיו צדיקים, ואז קדושת ה"ברית מילה" של ישראל – תכרית בשלימות את הערלה מהארץ. ועיין גליונות 22 – 23 ב"נבואות ה'" ו"מדברי רבותינו", בענין "גאולה ותשובה".

2. עיין בגליון 44 ב"נבואות ה'" שהזוה"ק משפטים (ספ) מבאר את סמיכות ה"פי אורי'ש" ל"יִרְאֶה כל נכונה את פני האדון ה'"., כדלהלן: למה הקב"ה נקרא "אדון"? בגלל שמוריש הגוים, ועוקר ומכניס דיווין. כי "כל מקום שנאמר "אדון" – עוקר דיווין ומכניס דיווין" (ילקוט יאסע רמז יז).

ושבעים פנים לתורה, ואפשר לבאר ג"כ את סמיכות הפסוקים כנ"ל: איך תזכה לעיקר מעלת "יִרְאֶה כל נכונה" וכו' – ע"י שתגרום באתערותא דלתתא לכך שיתקיים "פי אורי'ש", ואז תראה את "אבוקת היחוד" הזורחת על ארץ ישראל.

"גילוי היחוד" ע"י המצוות – הכנה ל"גילוי היחוד" ע"י א"י

ועדיין כל זה הוא רק הקדמה לתכלית פעולת המצוות:

שהנה התורה אומרת (דברים ט, ט) "כל המצוה אשר אנכי מצוה היום תשמרון לעשות – למען תתיוון וירביתם ובאתם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם".

"למען" – הוא התכלית, שתכלית כל המצוות הוא לרשת את ארץ ישראל, וכמו שאמרנו (זוה"ק וישלח קעז, ט):

"לכן נמן להם תורת אמת – פדי שייךשו ארץ הקדושה, שכל מי שזוכה בארץ הקדושה הזו, יש לו חלק לעולם הבא".

וביאר המשגיח ר' ירוחם ממיר (דעת חכמה ומוסר, ח"ב, עמוד כ"ו–כ"ז):

"...סוד הארץ הוא הסוד של שלימות הכי גדולה, ותורה אינה עוד אלא הכנה לארץ ישראל...". [ונתבאר בארוכה בגליונות 36 – 40].

גילוי היחוד שבאדם – "נר היחוד"

גילוי היחוד שבארץ ישראל – "אבוקת היחוד"

ביאור הדבר, הנה נתבאר לעיל ש"ברית מילה", וכן כל המצוות שהן בכלל "ברית מילה" – אמרת ה' צרופה, שצורפת את הבריות, – הם מגלים את "יחוד ה'" על גוף האדם – "ומפשיי אֶתְהָ אֶלֹהִים".

והנה גם לא"י יש ערלה, וברית מילה, וכמו שאמרנו (ספ"ט, ט, יג):

"...עת הנמיר הגיע, הגיע זמנה של ערלה שתזמר, הגיע זמנו של כנענים שייזמרו, הגיע זמנה של ארץ ישראל להחלק ליישראל".

הכנענים הם הערלה של ארץ ישראל, ועם ישראל הם המוהל שעושה ברית מילה לארץ ישראל, ומכרית ממנה את הגוים.

אמנם יש הבדל בין עם ישראל לבין ארץ ישראל – לענין גילוי יחוד ה'. ויתבאר עפ"ימש"א (פסחים ט, ט):

"למה צדיקים דומין בפני שכינה – כנר בפני האבוקה"

אמור מעתה, יחוד ה' שמתגלה על גוף האדם הוא "נר היחוד", ויחוד ה' שמתגלה על ארץ ישראל גוף השכינה – הוא "אבוקת היחוד". ולכן יחוד ה' שמתגלה על גוף האדם ע"י כל המצוות – הוא רק הכנה ליחוד ה' שמתגלה על כיבושה, שזו התכלית.

מוהל צריך שיהא מהול

עם ישראל המוהלים של הארץ – צריכים לבא מהולים

ועדיין צריך לבאר, כיצד בא "נר היחוד" ששורה על ישראל מכה ה"ברית מילה" ומצוותיהם – ומדליק את "אבוקת היחוד" על ארץ ישראל גוף השכינה – מכה ה"ברית מילה" שלה?

1. ואמנם כאשר מגיע הקץ האחרון של הגאולה, והברית אשר כרת ה' – צריך להתקיים, אזי הקב"ה מתגבר גם על התנאים שהוא עצמו חקק (ענין דעת פסוקים סימן ל"ו) – ובכללם התנאי שעם ישראל צריכים להיות מהולים ומקיימי מצוות, ואז הגאולה באה אפילו "בדור שכולו חייב", ועצם אור "קדושת ישראל" [שהרי "ישראל אע"פ שחטא – ישראל הוא" (ספ"ט) (מחלוקת מו)] – הוא "המוהל" המכרית את ערלת הארץ – הגוים, וכמש"כ רמ"ד וואלי (מחלוקת עמוד ל"ג): "שרגלי האומות המתהלכים בארץ הקדושה [בגלות] מצערין אותה הרבה מאד מפני שמתאנן... אבל לעתיד לבא ישיבו בנייה להתהלך בה ולירש אותה, אז תתנחם מצרתה, שהיה הבנים הקדושים הבאים אצלה מולכים עמהם הקדושה של שרשיהם העליונים...". והיינו קדושת "שורש נשמתם".

וע"ע בגליון 42 "מדברי רבותינו – הגרש"פ מנדלוביץ", בד"ה "הנהגת היחוד" ואילך, ובהערות שם. וע"ע בגליון 43 "מדברי רבותינו – הגרש"ד וואלקין" בד"ה "התורה הקפידה

המשך מעמוד קודם כלומר, שע"י שאברהם ירד למצרים, ונדבק בערלת הגלות, ואח"כ הוצרך להיות ה"מוהל" של אותה הערלה בכה התשובה והמצוות – דווקא ע"י"ו הוא זכה שיהיה חלק גורלו בהקב"ה. והטעם לדבר, מאחר שלמדנו (נפסק ז') שהעבודה צריכה להיות באותו ענין כמו השכר – ממילא, אם העבודה של אברהם היתה רק להוסיף את "הטוב מעיקרו", מבלי שתדבק בו ערלה שהוא צריך להלחם בה ולהכריחה – א"כ גם השכר שלו היה באותו ענין, לקבל אורות שהם הטוב מתחילתו, ולא לזכות לראות את "אור היחוד", שנעשה ע"י מלחמת הקב"ה בסט"א.

ואז – "לא יתנה חלק גורלו בקדוש ברוך הוא". כי שאר האורות שהם הטוב מתחילתו, ואינם אור היחוד – אינם נקראים לראות את "אור פני ה'", אלא לראות אור שהוא "נברא" על ידו, וחוקי ממנו. (וכמו שנתבאר בפסק ז').

זיכור ישראל מערלת הגלות – זיכרתה אותם שיהיו "עם נחיד שלו"

וממשיך הזוה"ק:

"כמו זה לבניו, ש'ש'רצה קדוש ברוך הוא לעשות אותם עם אֶתְהָ, עם שלום, וילקרבם אליו, אם לא ירדו פראשונה למצרים ולא ינדכבו שם – לא היו עם נחיד שלו".

כלומר, על אותו הדרך הוא גם בישראל, כבדי שהם יהיו "עם אֶתְהָ, עם שלום.. עם נחיד שלו".

שלו", שזה אומר שיחוד ה' מתגלה עליהם, ואז הם נקראים על שמו "ה' אחד – גוי אחד בארץ" (ענין נכסות וגל; ונפלוטין 41 נמוז "נמוז ס"ט") – הם צריכים לרדת למצרים תחילה, וכשיתגברו על טומאת "ערלת מצרים" יתגלה עליהם "יחוד ה'".

זיכור הארץ מערלת הכנענים – זיכרתה אותה שתהיה "חלקו וגורלו של הקב"ה"

וממשיך הזוה"ק בחלק השלישי:

כמו כן אם לא נתנה הארץ הקדושה לכנען פראשונה וישלוט בה – לא יתנה הארץ חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא

שכמו כן הוא גם בארץ ישראל, היה צריך שבתחילה תדבק בה הערלה, שהכנענים שלטו בה, ואח"כ כשישראל מגרשים ממנה את הכנענים – הם מלים את ערלת הארץ, ומתגלה עליה יחוד ה' [אבוקת היחוד], ועי"ז "הארץ חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא". שמתגלה עליה יחודו שהוא אור פני השי"ת, ולא רק אור נברא שחוק ממנו.

והכל סוד אחד

ומסיים הזוה"ק: "והכל סוד אֶתְהָ". הכל קשור ביחד, כי מילת ערלת האדם [שע"י הגלות] – מדליק "נר היחוד", וזה מסייע לעשות מילת ערלת הארץ, ולהדליק "אבוקת היחוד". (וכמו שנתבאר בפסק ג').

פניני נחלת ה'

ניסוך המים – ראיית פני השי"ת

האכלהו לקחם ואם צמא השקהו מים: כי גתלים אתה חתה על ראשו וה' ישלם לך.
וכך דרשו:

'אם רעב שנאף האכלהו לקחם' - אלו הם קרבנות הקג.
'ואם צמא השקהו מים' - אלו מים שרשומים פאן בימי הקג. [ניסוך המים].

ועל זה ממשיך הכתוב: **"כי גתלים אתה חתה על ראשו וה' ישלם לך"**.
ודרשו (סופה נב, א): **"אל תקרי ישלם לך אלא ישלימנו לך"**. ופירש"י **"שיהא שלם יצרך עמך, ואוהבך"**. וזהו **שעבוד הרע לטוב**.

וזה מתחבר לענין ניסוך המים, שאנו משקים במים את נשמת האומות, כדי לקיימם, ועי"ז נוכל לנצחם, ואז הם ישתעבדו אל הקדושה, וכדאיתא בתיקוני זוהר (תכ"א, ק"ד ס"ב, א):

"דבןמנא דייצח ביה קודשא בריה הוא פל אומין דעלמא - ותקיים בהון פי אז אהפוך אל עמי שפה ברוכה לקרא כלם בשם יהוה לעבדו שקם אהד..
בגין הכי פל אומין דעלמא עתידין לאשתעבדא תחות ידך, ולאמלקא לה עלייהו ביומין דמלקא משיחא, לקיים מה דאתמר בה (ספ"ט ק"ג יט) ומלכותו בפל משלה".

וזהו שאמר הכתוב, שאם לא מצות ניסוך המים שעניינה שעבוד הרע לטוב ועי"ז **"ראיית פני השי"ת"** – **"בוז יבוזו לו"**, לכל הון של הקב"ה, דהיינו שאר המצוות שהם **"הטוב מתחילתו"** [כלומר, באופן יחסי לניסוך המים. שהרי כל המצוות הם הפיכת הרע לטוב].

היום הולך אחר הלילה – יחוד ה'

בקדשים - לילה הולך אחר היום

הגמרא אומרת (חולין פ"ג, א): **"ובקדשים לילה הולך אחר היום"**.

ויש לבאר בדרך הנ"ל:

שהנה כפי מה שנתבאר מה שבחול"ל הלילה הולך אחר היום, הפשט בזה, שהטוב לא נלחם עם הרע, ומניח לו להישאר בתחומו.

והנה אמרו (בבב"ב נ"ג, א): **"וההוד - זו בית המקדש"**. ונתבאר בגליון 29 (ט"א) ה' שהנהגת ההוד – הוא להחזיר הרע לטוב, שהרי **אותם אותיות של ההוד משמשים לטוב ולרע**, כלומר, שכאשר ה"הוד" כסדרו - הוא מלשון **הוד והדר**, וכאשר הופכים את סדר האותיות – הרי הוא נהפך ל"דוה".

וזה בחינת בית המקדש, שכאשר הוא עומד בתפארתו – הרי הוא **"ההוד"** - זו בית המקדש, וכאשר נחרב ביהמ"ק נאמר (איכה א, יג) **"תנני שממה פל היום דנה"** - אלף חמישה עשר אותיות **בי מקדשא חרבה ויבשה"** (וה"ק פנחס, נ"ג, א): והוא מש"כ (מנאל ג, ט): **"והודי נהפך עלי למשחית"**. שכאשר נהפך סדר האותיות של "הוד", אז הוא נעשה "דוה" שהוא למשחית.

ובגאולה שוב יחזור ה"דוה" ויהפך ל"הוד", וזה הכח המיוחד של ביהמ"ק עי"ש.

ומעתה יתבאר למה בקדשים הלילה הולך אחר היום. כלומר **שבביהמ"ק, גם לאחר שהאור גבר ושלט** – הוא מניח ללילה להיכנס לרשותו, להשתייך אליו, ולהיות חלק ממנו, כי בביהמ"ק האור משתמש בחושך ומשעבדו למען הקדושה.

"אותו ואת בנו" – היום הולך אחר הלילה

ואמנם ישנה מצוה אחת שכלפיה גם בביהמ"ק היום הולך אחר הלילה, והוא מה ששינינו (חולין פ"ג, א):

"יום אחד האמור ב'אותו ואת בנו' - היום הולך אחר הלילה. את זו דרש רבי שמעון בן זומא.. לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בקדשים, ובקדשים לילה הולך אחר היום, יכול אף זה כן? נאמר כאן יום אחד, ונאמר במעשה בראשית יום אחד, מה יום אחד האמור במעשה בראשית - היום הולך אחר הלילה, אף יום אחד האמור באותו ואת בנו - היום הולך אחר הלילה".

וטעם הדבר י"ל, שהרי מה שבקדשים האור מסכים שהלילה יבא אחריו – אינו סוג של הסכמה עם הרע, אלא גם הוא "מלחמה עם הרע", שהוא **משעבדו אל הקדושה**.

משא"כ "אותו ואת בנו" יצא מן הכלל, משום שהיא **מידת אכזריות מאד גדולה** (עין זו"ק אמור ק"ד ט"ז), וכתב רמ"ד וואלי, (דכ"ס – משנה למלך, עמוד ס"ג): **"וישראל שהם רחמנים בני רחמנים, צריך שיתרחקו מידת האכזריות בתכלית הריחוק, כדי שתרחק מהם הסי"א שהאכזריות היא מדתה"**. ושם בסוף העמוד **"האכזריות שאין מדה רעה הימנה"**.

וממילא י"ל, שכל עוד שהעולם לא הגיע לתיקונו השלם – גם ביהמ"ק לא יכול להכניס לקדושה כזו מידה מרובה של טומאת האכזריות ולשעבדו לטוב. אלא כזו טומאה גדולה – ביהמ"ק צריך **לכלות אותו, ולא להשתמש בו**.

"מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה, אם יתן איש את פל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו" (ס"ד ספ"ט, ט).
פסוק זה דרשוהו חז"ל לענין ניסוך המים והקרבן שבעים פרים בסוכות. וכמו שאמרו (וה"ק מ"ט ע"ג, ב. מו"ק):

"בוז יבוזו לו. מה זה בוז? יום שני יום ששי יום שביעי של סוכות, שבהם היו מנסכים מים ויין של שבעת ימי הסוכות, בהם היו מקריבים ישאל שבעים פרים לכפר על שבעים ממנים, פדי שלא ישאר העולם חרב מהם".

ועוד אמרו חז"ל על פסוק זה (וה"ק ס"ג):

"אם יתן איש את פל הון ביתו באהבה בוז יבוזו לו", כלומר, גם "אם יתן איש - זה הקדוש ברוך הוא. את פל הון ביתו - את כל האורות והתענוגים שהוא ברא לענג בהם את בריותיו, אמנם אם הלילה "אור פניו" לא יתקשר באהבה עם כנסת ישראל] - ולא להתקשר עמה, בוז יבוזו לו - פל אותם אוכלוסים וכל אותם מקנות שלמעלה לאותו הון יקר ולכל האורות והתענוגים שהקב"ה הכין, שיהי אין רצון לכלם אלא בשהיה שמתקשרת כנסת ישראל עם הקדוש ברוך הוא ומתעשרת עמו".

ושני הדברים עניינם אחד: שהזכיה לראות "אור פני השי"ת" – הוא לשעבד הרע לטוב ולגלות יחוד ה', וזה נעשה ע"י שמשפיעים שפע לאומות ששרשם בסט"א, **כדי שכאשר הם יחזרו וישתעבדו להקב"ה – יתגלה יחוד ה' וראיית פניו**.

וכמו שאמרו (וה"ק פנחס נ"ט, א): על הפסוק (משלי כ"ג, כ"ג) **"אם רעב שנאף**

"יום אחד האמור במעשה בראשית - היום הולך אחר הלילה" (חולין פ"ג, א).
תכלית מה שהיום הולך אחר הלילה – הוא שבביל מעלת "יום אחד", ועדמש"כ ה"אור החיים" (בפא"ק א, א): **"יום אחד [יום שבו הקב"ה אחד], והוא שרמז הכתוב באומרו (מכיל"א י"ז) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד"**.

גילוי יחוד ה'.
והיינו, שהיממה מתחילה עם חושך, אמנם כאשר בא האור שהוא טוב, הוא מגרש את החושך ומנצחו, ובכך מתגלה שהטוב מתגבר על הרע, ומתגלה יחוד ה' (עין "מעניני הפסטה" – מסגרת ז').

"קייבוץ גלויות" – בחינת "היום הולך אחר הלילה"

וגילוי יחוד ה' הוא דווקא בארץ ישראל, שבה יש את הכח לשעבד הרע לטוב, וכמו שהיא נקראת "ארץ כנען" שמשעבדת לקדושתה - את כוחות קנייני הכנענים, לאחר ששברה וניצחה אותם, וכמו שאמרו (וה"ק ח"א, ק"ד ע"ג): **"ארץ כנען ממש, ארץ ששאר כוחות עליונים שבורים תהמה"** (עין גליון 34 מטוסה טשע"ז – ענבאות ה', כ"ד"ה "ארץ ישראל סכא – שפסקו לנלות יחוד ה'").

ולכן אמרו (פסחים פ"ג, א):
אמר רבי יוחנן: גדול קבוץ גלויות כיום שנבראו בו שמים וארץ, שנאמר ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ כי גדול יום יזרעאל, וכתוב **ויהי ערב ויהי בקר יום אחד"**.

והיינו, שערלת הגלות - היא **הערב והחושך**, ואחריה בא הקיבוץ גלויות והכניסה לארץ ישראל – שהיא **האור המנצח את החושך**.

היום הולך אחר הלילה – דווקא בארץ ישראל

ועד"ז כתב החת"ס (על התורה, ליקוט, פסח נה, ד"ה יוס ולילה לא יסבות): שמה שהיום הולך אחר הלילה, הוא רק בישראל, ולאחר מתן תורה, ובארץ ישראל.

– משא"כ בעכו"ם, או בישראל קודם מתן תורה, או בחול"ל – הלילה הולך אחר היום. [ומ"מ בגלות עושים כמו בני א"י – משום ש"מן התורה מצוה עלינו שבכל מקום תחנותינו בחר בני א"י גרתינו". וי"ל, שהוא מצד מש"א (כ"ס"י דכ"ס י"ל, י"ח) וישמח את דברי - אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצות, הניחו תפילין, עשו מוזהות כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו. וכן הוא אומר (ויקרא ל"א, ט) הציבי לך ציונים]. (ועין מלבי"ם שטות י"ב, ל"ז).

והיינו שבחוק לארץ, ובעכו"ם – אין את הכח של גילוי יחוד ה'. ופשוט.

והנה, מה שבחול"ל הלילה הולך אחר היום, הביאור בזה הוא, שהטוב לא נלחם עם הרע, ויש בזה שתי הבחנות:

א. מצד שהיממה מתחילה ביום – כלומר, גם מיד כאשר האור בא – אינו עושה מלחמה עם הרע, שהרי לא קדם לו שום חושך בתחומו שהוא יצטרך לגרשו - מכיון שהיום זה תחילת היממה.

ב. מצד שהיממה מסתיימת בלילה – א"כ גם לאחר שהאור גבר ושלט - הוא מניח ללילה להיכנס לרשותו, להשתייך אליו, ולהיות חלק ממנו, כי לא נתגלה שם כח יחוד ה', לדחות החושך מפני האור.

והנה, מה שבחול"ל הלילה הולך אחר היום, הביאור בזה הוא, שהטוב לא נלחם עם הרע, ויש בזה שתי הבחנות:

א. מצד שהיממה מתחילה ביום – כלומר, גם מיד כאשר האור בא – אינו עושה מלחמה עם הרע, שהרי לא קדם לו שום חושך בתחומו שהוא יצטרך לגרשו - מכיון שהיום זה תחילת היממה.

ב. מצד שהיממה מסתיימת בלילה – א"כ גם לאחר שהאור גבר ושלט - הוא מניח ללילה להיכנס לרשותו, להשתייך אליו, ולהיות חלק ממנו, כי לא נתגלה שם כח יחוד ה', לדחות החושך מפני האור.

והנה, מה שבחול"ל הלילה הולך אחר היום, הביאור בזה הוא, שהטוב לא נלחם עם הרע, ויש בזה שתי הבחנות:

א. מצד שהיממה מתחילה ביום – כלומר, גם מיד כאשר האור בא – אינו עושה מלחמה עם הרע, שהרי לא קדם לו שום חושך בתחומו שהוא יצטרך לגרשו - מכיון שהיום זה תחילת היממה.

ב. מצד שהיממה מסתיימת בלילה – א"כ גם לאחר שהאור גבר ושלט - הוא מניח ללילה להיכנס לרשותו, להשתייך אליו, ולהיות חלק ממנו, כי לא נתגלה שם כח יחוד ה', לדחות החושך מפני האור.

והנה, מה שבחול"ל הלילה הולך אחר היום, הביאור בזה הוא, שהטוב לא נלחם עם הרע, ויש בזה שתי הבחנות:

א. מצד שהיממה מתחילה ביום – כלומר, גם מיד כאשר האור בא – אינו עושה מלחמה עם הרע, שהרי לא קדם לו שום חושך בתחומו שהוא יצטרך לגרשו - מכיון שהיום זה תחילת היממה.

ב. מצד שהיממה מסתיימת בלילה – א"כ גם לאחר שהאור גבר ושלט - הוא מניח ללילה להיכנס לרשותו, להשתייך אליו, ולהיות חלק ממנו, כי לא נתגלה שם כח יחוד ה', לדחות החושך מפני האור.

והנה, מה שבחול"ל הלילה הולך אחר היום, הביאור בזה הוא, שהטוב לא נלחם עם הרע, ויש בזה שתי הבחנות:

א. מצד שהיממה מתחילה ביום – כלומר, גם מיד כאשר האור בא – אינו עושה מלחמה עם הרע, שהרי לא קדם לו שום חושך בתחומו שהוא יצטרך לגרשו - מכיון שהיום זה תחילת היממה.

ב. מצד שהיממה מסתיימת בלילה – א"כ גם לאחר שהאור גבר ושלט - הוא מניח ללילה להיכנס לרשותו, להשתייך אליו, ולהיות חלק ממנו, כי לא נתגלה שם כח יחוד ה', לדחות החושך מפני האור.

והנה, מה שבחול"ל הלילה הולך אחר היום, הביאור בזה הוא, שהטוב לא נלחם עם הרע, ויש בזה שתי הבחנות:

א. מצד שהיממה מתחילה ביום – כלומר, גם מיד כאשר האור בא – אינו עושה מלחמה עם הרע, שהרי לא קדם לו שום חושך בתחומו שהוא יצטרך לגרשו - מכיון שהיום זה תחילת היממה.

ב. מצד שהיממה מסתיימת בלילה – א"כ גם לאחר שהאור גבר ושלט - הוא מניח ללילה להיכנס לרשותו, להשתייך אליו, ולהיות חלק ממנו, כי לא נתגלה שם כח יחוד ה', לדחות החושך מפני האור.

והנה, מה שבחול"ל הלילה הולך אחר היום, הביאור בזה הוא, שהטוב לא נלחם עם הרע, ויש בזה שתי הבחנות:

א. מצד שהיממה מתחילה ביום – כלומר, גם מיד כאשר האור בא – אינו עושה מלחמה עם הרע, שהרי לא קדם לו שום חושך בתחומו שהוא יצטרך לגרשו - מכיון שהיום זה תחילת היממה.

ב. מצד שהיממה מסתיימת בלילה – א"כ גם לאחר שהאור גבר ושלט - הוא מניח ללילה להיכנס לרשותו, להשתייך אליו, ולהיות חלק ממנו, כי לא נתגלה שם כח יחוד ה', לדחות החושך מפני האור.

מדברי רבותינו

הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצוק"ל - ראש ישיבת חכמי לובלין, ומייסד הדף היומי¹

בסוכת הישיבה... האוירה התלהטה והתחשמלה כאשר מענין לענין באותו הענין עבר לנושא שהיה כה חביב עליו בתקופה האחרונה, הלא הוא עליית הצפוייה לארץ ישראל.

מתאר אחד הנוכחים:
תוף כדי דיבור התלהב מאד, והזכיר מספר מאמרי חז"ל המדברים מקדושתה של הארץ.

דמעות נקו בעיניו אשר העידו על געגועיו לארץ הקדש.
אוירה של ארץ ישראל השתררה באולם, מתוך גרום של התלמידים התפרצה שירה אדירה "והעלנו לצינור עירך ברנה ולירושלים בית מקדשך בשמחת עולם." (האור המאיר, עמוד 57-7).

שאלו שלום ירושלים

באהבתו ותשוקתו הרבה לארץ ישראל היה דורש וחוקר מפי כל יהודי מארץ ישראל, או שזכה לבקר בה - על מצבה של ארץ חמדת אבותינו, יושב היה שעות ומאזין בעינים נוצצות מערגה לכל הגה היוצא מפי המספר, באותה שעה היה משוטט ברוחו בעולמות אחרים.

אחד מהם רבי השיל שצירנסקי שמו, מנכבדי הקהילה בלובלין ששמש כאחד מאנשי הצוות הגשמי של הישיבה, נסע פעם לארץ ישראל ועבר בה לארכה ולרחבה, מששב לובלינה קיבל אותו רבינו בשמחה וחביבות רבה, ובמשך תקופה ארוכה חזר וחקר אותה על כל מה שראו עיניו בארץ ישראל.

(האור המאיר, עמוד 77-78).

פרק ב: זירז לעליה לארץ ישראל

"זריזים" למצוות א"

התכוננה בפולין לפני השואה קבוצת צעירים נמרצים באגודת ישראל, שכל מגמתם היתה להשליט את התורה בארץ הקודש ולעודד את הציבור החרדי לעלות לארץ, להיקלט בה ולקדשה כראוי לה.

הרב שהיה לוהט כל ימיו בחיבת הארץ עודד צעירים אלה בעבודתם הקדושה, וכשבקשווהו לתת איזשהו שם לקבוצה זו, נתלהטו פניו ואמר מתלהב כולו:

- זריזים! - זהו השם הראוי למקדשי הארץ! זריזים - מקדימין למצוות! (נעזי אור המאיר, מאת הר"ר אהרן סורסקי הי"ד).

מהרו ועלו לארץ ישראל - כי לא כל העתים שוות

[בליל חג השבועות] עבר הרב לספר מגדולי המקובלים בצפת, ומקדושת הארץ, וציטט את דברי השל"ה הקדוש הכותב: "מעשה שאירע קרוב לזמננו והועתק מכתב המקובל הר"ר שלמה הלוי אלקבץ, שהיה מתחבר בבית של רבינו בית יוסף והופיע עליו רוח הקודש". בליל שבועות שהו ה"בית יוסף" ורבי שלמה הלוי אלקבץ בסלוניקי, לפני עלייתם ארצה, כל הלילה עסקו בתורה ללא היסח הדעת ונתגלו להם רזין דאורייתא וסודות נפלאים. בין השאר שמעו דברים כעין בת קול: "אשריכם בני, שובו אל לימודכם ואל תפסיקו רגע, ועלו לארץ ישראל, כי לא כל העתים שוות, ואין מעצור לה' להושיע ברב או במעט. ועיינכם אל תחוס על כליכם כי טוב הארץ העליונה תאכלו. ואם תאבו ושמעתם טוב הארץ היא תאכלו. לכן מהרו ועלו כי אני המפרנסת לכם ואני אפרנסכם, ואתם שלום ותורתכם שלום וכל אשר לכם שלום".

מאזיני הרב הוכנסו עתה לאוירה דא", והרגש הזה לא עזבם עד אחרי החג. (רבי מאיר שפירא - במשנה בלומר ובמעש", עמוד 426 מאמר מאת הרב זוד להתמי).

ארץ ישראל - הצלה מפרעות הנאצים

בימי עליית הנאצים לשלטון והתחלת הפרעות ביהודים אמר הרב: שנינו "כי ימצא חלל באדמה" אבל צף על המים לא היו עורפין. כלומר, שאם נמצא החלל צף על המים פטורים זקני העיר להביא עגלה ערופה. "ולא צף על המים" - אדם שיש לו מדינה, אפילו אם ימצא על אדמת מדינה זרה ויארע לו משהו, ידאגו נציגי מדינתו לשלמו; אבל רע ומר הוא גורלו של אדם שצף על פני חמים, שאין לו מולדת משלו, כזה הוא גורל עם ישראל שאין לו מדינה משלו. (נעזי אור המאיר - עמ' 72).

ה"הקשרות" לשואפים לעלות לאר"י - ברוחו ועל שמו

גם "אגודת ישראל" בפולין הנציחה את שמו של רבינו על מפעלים רבים שהקימה, חדרים, בתי מדרש, ועוד.

בלל חיבת ארץ ישראל העצומה שפיעמה בו, נקראה ההכשרה שהקימה "אגודת ישראל" בעיר שעדליץ בקיץ תרצ"ד, על שם רבינו.

להכשרה זו הגיעו מאות צעירים ששאפו לנסוע לארץ ישראל, ועברו הכשרות בעבודת קרקע ועוד דברים, טרם נסיעתם.

רוחו של רבינו חפפה על הכשרות האלו, בבחינת שזוכים הם למה שלא זכה רבינו, עולים לארץ הקדש, לחונן את עפרה. (האור המאיר - עמ' 77 - 76).

פרק א - שמחתו ותשוקתו לארץ ישראל

ארץ ישראל - תמצית תשוקותיו וכיסופיו

ארץ ישראל - זו היתה תמצית תשוקותיו, כיסופיו, של הרב מלובלין זצ"ל. הלב, שהיה מלא ועובר על כל גדותיו שפע של אהבה לתורה ולכלל היקר והקדוש לישראל; הלב שפכה מבועי יקוד ולהט חסיד, התלהבת צרופה לכל דבר שבקדושה - התגעגע ונכסף בחום לארץ ישראל.

מי שלא שמע את דברי הכבושין שהשמיע בשנתו האחרונה לפני "כל נדרי" בבית מדרשו של המהרש"ל - לא ראה לב נשבר מימיו! הדברים שיצאו מלב קרוע ומורתח, קרעו את הלבבות לגזרים. הרב רעד כולו בדברו, דמעות חנקו בגרונו, כולו רצוף ומתכווץ ומכאב, בקול מרוסק הריחו מכריז: "כדלים וכרשים דפקנו דלתין", לא הבאנו מצוות ומעשים טובים, מאומה לנו עניים ממעש, אולם במקום זה הבאנו צרור ענקי של צרות וסבל, שהעם היהודי סבל בשנה החולפת ועודו סובל, רבונו של עולם, חוסה נא ורחם כבר עלינו, אמור די לצרותינו, כבר מספיק!..

ואותו לב כואב ודואב - ערג ונכסף לארץ הקודש, בכדי שיוכל שם, אצל הכותל המערבי, המקום שלא סרה ממנו שכינה לעולם - לשפוך שיח ודמעות, לבכות לתנות צרותיו של עם ישראל בגלות, סבלותיו ויסוריו.

את חג הפסח של שנת תרצ"ד היה בדעתו לחגוג כבר בארץ ישראל. ברם יותר משהלב ערג, היתה נשמתו הגדולה כוספת לדירת נצח בארץ חמדה. רק אחרי פטירתו נתחוויר לי המלים ששמעתי מפי חג הסוכות האחרון לחייו, כשנלויתי אל הרב בטיולו: "בקרוב אהיה כבר בארץ ישראל".

כן, כעבור שבועיים ומשהו נתחוויר לי הדברים. הרי הם מפורשים בזוהר הקדוש לפרשת ויחי: בדרך לגן עדן עוברות כל נשמות הצדיקים דרך ארץ ישראל. (רבי מאיר שפירא - במשנה בלומר ובמעש", עמוד 298 - 299 מאמר מאת: הרב יהושע פסטרינק הי"ד תלמיד יח"ט).

אין שמחה כשמחת הביאה לארץ ישראל

באו אברכים להיפרד מהרב, נוסעים לארץ ישראל. מיד פתח ודרש להם בפרשת "והיה כי תבוא", שב"אור החיים" מבואר "אין והיה אלא לשון שמחה" - שאין שמחה אלא בביאת הארץ.

ושנה וחרז מפסוק זה לדברי הזוהר בספר במדבר "עבדו את ה' בשמחה וכתיב עבדו את ה' ביראה - בעידן דבני ישראל בגו עממיא ביראה, בעידן דשריין בארעא קדישא בשמחה".

ושילש והביא ראה מיעקב שבצאתו מן הארץ לא ניסך יין רק שמן בלבד, ובשובו ניסך גם יין ("יין ימח לנב לנב"). למה פ' ושלח, בצאתו שקעה חמה שלא בעונתה ובשובו זרחה לו השמש בפנואל...

אין שמחה כשמחת הביאה לארץ ישראל... (נעזי אור המאיר - עמ' 72).

זאת נחמתי בעיני

לא פעם כשניסה להתאושש מדכאונו בגלל החובות של הישיבה שהעיקו עליו, הרחיב את הדבור על ארץ ישראל וקדושתה הגדולה שלא נסתלקה ממנה אף לרגע.

קדושת הארץ קיימת לעולם לפי פסק דינו של הרמב"ם, הכריז הרב בפני תלמידיו: "קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא". (האור המאיר - עמוד 77).

המשתוקק לאר"י - בעל שמחה אמיתית

משמו של [זקני] הרבי ר' פנחס מקוריץ זצ"ל אמרו ב"מדרש פנחס", כי אחד הסימנים המובהקים לבעל שמחה אמיתית, היא התשוקה לארץ ישראל.

חדוותו של רבינו זצ"ל - לשם דבר היתה בעולם היהודי. מי שזכה לבלות במחיצתו אפילו רגעים ספורים גרידא, אפילו בהיותו שרוי במצוקה וצער, נסתפג ממנו ונתמלא שמחה עוברת על כל גדות לבו. כי על כן היה רבינו אדם עליון, שבילה כל שנות חייו על אדמות מתוך שמחה דקדושה בלתי פוסקת. אולם ביותר התבלט באישיותו אותו סימן מובהק שקבע הסבא שלו ב"מדרש פנחס". תשוקתו לארץ הקודש היתה גדולה ובלתי פוסקת. (רבי מאיר שפירא - במשנה בלומר ובמעש", עמוד 299 מאמר מאת הרב טוביה כרייטמן הי"ד תלמיד יח"ט).

דמעות געגועים לארץ ישראל

תלמיד רבינו הגאון רבי יהושע בוימל כותב בזכרונותיו: לאחר תום הריקודים [של שמחת תורה] התיישב רבינו יחד עם התלמידים

¹ מלוקט מהספרים:

"רבי מאיר שפירא - במשנה באומר ובמעש", מאת הר"ר אהרן סורסקי שליט"א.

"נצוצי אור המאיר" - מאת הר"ר אהרן סורסקי שליט"א.

"האור המאיר" - מאת הר"ר דוד אברהם מנדלבוים שליט"א, בן הג"ר משה מאיר תלמיד בישיבת יח"ל.

פרק ג - הכנותיו לעלות לארץ שאיפתו להקים ישיבתו לארץ ישראל

את לבו שבה הרעיון הנפלא של הקמת ישיבה בארץ הקודש... צידה לדרך כבר התחיל להכין ביחד עם תלמידיו: קבע אתם שיעור יומי בדיני מצות התלויות בארץ, ואמר לעלות ארצה בהקדם. ברם, ההשגחה העליונה גזרה כפי הנראה אחרת, והצידה לדרך שהכין לו נועדה לדרך ארוכה יותר... (נלאו אור המאיר עמ' מה).

לא ראה את הישיבה בלובלין אלא כ"מקום ארעי"

"מאז ימי נעוריו קננה בנפש רבינו כמיהה עזה לעלות לארץ הקדש ארץ ישראל, לחונן את עפרה ולקומם בה את מזבח ה' ההרוס.

למרות שהשקיע את תמצית דם לבו בבנין הישיבה בלובלין, לא ראה רבינו את הישיבה בלובלין אלא כ"מקום ארעי", כאשר לבו וכל מהותו הביטו הרחק לארץ ישראל - "מקום בו הלכו נביאיך".

בחדשיו האחרונים לא עבר יום מבלי שהזכיר באיזה אופן שהוא את א"י.

הוא אמר: אין שלימות במה שאנו בונים בגולה, שגיתי שלא התחלתי בארץ ישראל, כי לא הערכתי את הרצון של עם ישראל. יהודים היו נתבעים ונותנים בשביל ישיבה בארץ ישראל. עכשיו רכשתי לי נסיון, עכשיו אני מקוה ברצות השם להקים בארץ ישראל ישיבה, אשר בנייה בלבד יביישו את בניי האוניברסיטה... הוא פרס לפני את תכנית בנין הישיבה בא"י. הוא רצה להקים את הישיבה הגדולה ביותר בעולם היהודי". (הלאור המאיר עמ' נפל).

לא עבר יום שלא הזכיר את רצונו לעלות לארץ ישראל

במיוחד בשנה האחרונה לחייו, לא עבר יום שלא הזכיר את ארץ ישראל והתחשק לבקר בה. הדבר בלט פי כמה בשבועות האחרונים, כשעשה את כל ההכנות הדרושות לנסיעה.

זכורני: טיול באחד הימים בבוסתן הישיבה בצוותא עם הרב. הוא הוגה בקול פרטים מתכננותיו להתיישב בארץ חמדה. את צפת בחר לעיר מושבו, היכן שהתגורר לפניו סבו רבי יעקב שמשון משפיטיבקה, שם הוא יכונן גם את ישיבתו הגדולה.

הוא שולח לקרוא את ר' השיל שצירנסקי, מנהל המשק בהישיבה, שבילה תקופה ניכרת בארץ, וחוקר אותו בפרטות על החיים בארץ ישראל. במעמד זה הזכיר, כי ברצונו לרכוש לנחלה בארץ אחוזת קרקע על שמו.

כעבור ימים ספורים הגיעה אליו אגרת מידידים בתל אביב, שהציעו להקים בעירם סניף ליח"ל. באגרת הועלו הצעות ותכניות שונות.

- כן! - אמר לנו הרב, כשאבקר בארץ ישראל, בטח לא אשוב משם בידים ריקות. (רבי מאיר שפירא - צמחנה באומץ ובמעש, עמוד 299 - 300 מאמר מאת הרב טוביה דביטמן הי"ד תלמיד יח"ל).

לימוד מסכת פאה - כהנה לעליה לא"י

שאיפה עזה זו לעלות לארץ ישראל לבשה כסות מעשית למחרת החג. ריכז רבינו סביבו קבוצה מובחרת של תלמידים והחל בלימוד משניות מסכת "פאה" עם פרוש הר"ש והרמב"ם.

האווירה בשיעור היתה מחושמלת, החידושים וההברקות נתזו מפי רבינו בזה אחר זה, ההרגשה היתה שאין זה לימוד ערטילאי בלבד, אלא הכנה רוחנית ומעשית לעליה לארץ ישראל.

"חשנו - מתאר אחד התלמידים - כאילו אנחנו ניצבים יחדיו בשדה בארץ ישראל, ובידינו חרמש קצירה, ואנו דנים הלכה למעשה באופן חיוב הפאה".

רבינו היה מחזק את התחושה הזו באמירה שהיה חוזר עליה שוב ושוב בבטחון נחרץ: בקרוב אעלה אי"ה לארץ ישראל, ואקים בה ישיבה ומקום

תורה, אחרי יבוא מורי ורבי הרה"ק מטשורקוב ויקים בנו הפסוק "ואת יהודה שלח לפניו" [שמו המלא של רבינו היה רבי יהודה מאיר]. (הלאור המאיר עמ' נפל).

פרק ד - השתדלותו בחייו - זיכתהו בא"י לאחר מותו

ונתתי לך שם בחומותי

"עם זאת [שלא הספיק להוציא אל הפועל את תוכניתו לעלות לארץ ישראל] - זכה רבינו ובארץ ישראל הונחה לזכרו - בהתאם להחלטה שהתקבלה בהלוותו - שכונה בלב הישוב החדש, בני ברק המעטירה.

היה זה ידידו משכבר הימים רבי יעקב הלפרין ז"ל, עמו נפגש בחצר הקודש של הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זצ"ל, שנשאו לבו להרים בארץ ישראל שם ושארית לרבינו, שבכל ימיו חלם להשתקע בארץ הקודש.

רבי יעקב היה מראשוני החלוצים שנחלץ לעזרתו בבקורו בווינה, הוציא מכיסו סכום כסף גדול והבטיח לסייע באופן קבוע לישיבה, דבר זה היה מן החידוש, וכמוהו ראו וכן עשו רבים.

עם עלייתו לארץ ישראל רכש רבי יעקב ז"ל ממיטב כספו שטח גדול בישוב, כאשר במחווה הגה להקים במקום שכונה חרדית על טהרת הקודש.

מספר בנו ר' נחום יואל ז"ל בספר הזכרונות "אבא זכרונו לברכה" שהוציא לזכר אביו:

"הלפו רק שבועות מספר אחרי עלייתו ארצה, והנה נסתלק מאורה הגדול של יהדות פולין, הגאון רבי יהודה מאיר שפירא זצ"ל, רבה של לובלין וראש ישיבת חכמי לובלין שאבא ז"ל נמנה על ידידיו הטובים ביותר. החליט אבא ז"ל לקרא את שם השכונה החדשה על שמו של הגאון, שהלך לעולמו בדמי ימיו ולא השאיר אחריו זרע של קימא, כך נולד השם "זכרון מאיר" שהפך למושג בעולם היהודי". (הלאור המאיר עמוד נפל-ז).

זכה להיקבר בא"י - בזכות אהבתו לארץ

ביום ד' כ"ה אלול תשי"ח, אחרי חצות ליל, הגיע ארונו של רבינו לשדה התעופה בלוד, מלווה במשלחת תלמידים רבנים ואישי ציבור מארה"ב ואירופה שהגיעו יחד עמו.

ביום ה' בשעה 2 בצהריים הגיע הארון לחדר הטהרה של בית החולים "ביקור חולים", בני ירושלים צבאו בהמוניהם על ביה"ח והמתינו לצאת ההלוויה.

עם צאת הארון נשא עליו מספד מר הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל אב"ד לוצק וי"ר מועצת גדולי התורה... ואמר, כי הוא רואה בעובדת העברת עצמות רבינו לקבורה בעיר הקדש ירושלים - זכות מיוחדת ותגמול מן השמים, כשכר לאהבתו הלוהטת של רבינו לארץ הקודש.

והלא - המשך הגאון רבי זלמן והסביר - המדינות שקיבלו עליהן את עול הקומוניזם ובתוכן פולין - סגורות ומסוגרות הן בשבעה מנעולים, ובפרט סגורות הן בפני הוצאת נפטרים בכלל, ולהביאם לקבורה בארץ ישראל בפרט. עם זאת זכה הרב מלובלין שישברו לפניו כל מסכי הברזל ויעלו את עצמותיו לארץ הקודש.

"זכות זו - להקבר באופן פלא בארץ הקודש - הנני מיחס לאהבתו של הרב לארץ הקדש, שהתבטאה בבנותו בישיבת הקדושה "מודל" בתכנית ותמונת בית המקדש שיבנה בב"א, לכל פרטיו ודקדוקיו כדי שהתלמידים הלומדים סדר קדשים בכלל, ותמיד ומדות בפרט, יראו "צורת הבית ותכונתו ומוצאו ומבואו וכל צורתו ואת כל חקותיו וכל צורותיו וכל תורותיו" (מחוקק מג). ולא רק התלמידים, אלא סתם יהודים ותיירים בעלמא היו באים לחזות את תכנית המקדש ומעלים את זכר ציון וירושלים על לבם ומתפללים על בנינו. חבת הקודש והמקדש - חבת ציון האורגינאלית שלו - היא שעמדה לו, שעצמותיו הקדושות שברו את בריחי הברזל של המדינות שמאחורי מסך הברזל, ויובאו לקבורה בארה"ק בירושלים עיה"ק". (הלאור המאיר, עמ' טפו-סיה).

בלב תלמידיו - בניו האהובים והנאמנים וכל ילדי רוחו צאצאי "ישיבת חכמי לובלין" וגם בלב כל העם המתנשא על כנפי מנגינותיו והדבוק באהבתו, בשל ה"דף היומני", נחרת זכרו לנצח. ואורו של ה"אור המאיר" יוסיף לזרות, עדי אור חדש על ציון יאיר - במהרה בימינו". (נלאו אור המאיר עמ' נח).

מו"ר הגאון רבי שמואל יעקב בורנשטיין זצוק"ל

כל השפע הגשמי והרוחני - בא מציון

שבעולם, עוד זאת היתה ירושלים מקור השפעת המזון הרוחני לעולם, כדאיתא בגמ' (תענית ט"ז) וכ"ה בפס"ז (ויילא כג, ט) למה נקרא שמה ארץ מבוריה, משום שיצא ממנו הוראה לישראל, ופירש"י (תענית טט) תורה לישראל כי מציון תצא תורה וכו', ולשכת הגזית שבה עמדו הנביאים המוכיחים לישראל.

וכן איתא בב"ר (פ"ג ס"ז) ממקום בית המקדש נבראת האורה, ובשמו"ר (פ"ח) כשם שהשמן מאיר כך ביהמ"ק מאיר לכל העולם, והיינו באור התורה היוצאת מציון מלשכת הגזית מקום מושב חכמי ישראל, הרי שמקור השפע והמזון הרוחני

הוא בית המקדש, וז"ל הר"ן בדרשות (הלכות גשמיות) "שבזמן שביהמ"ק היה קיים, היה המעון ההוא המקודש מקום מוכן לחול שפע הנבואה והחכמה, עד שבאמצעות המקום ההוא היה שופע על כל ישראל". וכל זה נכלל במש"כ הגר"א שהיה לנו מזון ע"י ביהמ"ק דהיינו מזון גשמי ומזון רוחני. (ואת ליעקב שיר הגיירס א, ז).

הגידה לי שאהבה נפשי איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים. (ס"ה א, ז).

בפי' ב' להגר"א כי בזמן שביהמ"ק היה קיים היה לנו.. מזון ע"י ביהמ"ק, כי ממנו ישקו כל העדרים וכו' עכ"ל.

וכן כתיב בתהלים (קלג, ג) "כטל חרמון שירד על הררי ציון כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם" איתא במדרש (שופ"ט) כל פעולות ונחמות טובות מציון.

ובזה יתבאר דברי הגמ' (פסחים ח' ע"ג) אמר ר' יצחק מפני מה אין פירות גינוסר בירושלים כדי וכו', כיו"ב אמר ר' דוסתאי בר' ינאי מפני מה אין חמי טברי בירושלים וכו' ע"כ. וצ"ב

מהיכי תיתי שיהיו דברים אלו בירושלים, אך להמבואר שירושלים היא המקור להשפעות ולמזון הגשמי, הרי שהיה מן הראוי שפירות גינוסר וחמי טבריה שהם תענוגים גשמיים חשובים ימצאו בירושלים, ורק משום טעמא אחריתי אינם נמצאים בירושלים.

אמנם מלבד מה שנתבאר שירושלים היתה מקור המזון הגשמי